

III. HET PRAALGRAF VAN KONINGIN LOUISE-MARIE IN DE KAPEL ACHTER DE SS. PETRUS EN PAULUSKERK

Op 11 oktober 1850 overleed Louise-Marie d'Orleans, eerste koningin der Belgen, in haar Paleis aan de Oostendse Langestraat. Ze was amper 38 jaar oud, en volledig uitgeput door een slepende ziekte. Haar overlijden en begrafenis gaven aanleiding tot het ontstaan van heel wat kunstgewrochten (1) : schilderijen, litho's, gedenkpenningen, gelegenheidsgedichten en ook tot een praalgraf in de Oostendse SS. Petrus & Pauluskerk.

X X X

Kort na het overlijden van de Koningin besliste het Oostendse stadsbestuur de gedachtenis aan haar met een monument te vereeuwigen. Om het monument te financieren werden intekenlijsten geopend, waarop al wat naam en stand had te Oostende, zich uiteraard verplicht voelde te storten, te meer daar de "milde schenkers" desgewenst met naam en toenaam in de lokale kranten (oa. "La Feuille d'Ostende") vermeld werden !

Aanvankelijk verliep alles vlot : op 6 augustus 1851 keurde het Ministerie van Binnenlandse Zaken (de staat subsidiëerde) het contract tussen beeldhouwer FRAIKIN en het bestuurscomité der intekenaren voor het vervaardigen van het monument goed.

X X X

Karel-August FRAIKIN (Herentals 1817-Schaarbeek 1893), was als beeldhouwer in 1851 al een ware beroemdheid. Hij had gestudeerd aan de Academies te Antwerpen en Brussel. Aan deze te Brussel zou hij een leraarsfunctie bekleden.

FRAIKIN is de auteur van het Standbeeld voor Egmont en Hoorn, op de kleine Zavel te Brussel, het Adolf Queteletmonument te Brussel, het Pater Desmedtmonument te Dendermonde (dat enige maanden geleden wegens metaalmoetheid door de knieën ging), en het Louis ROBBE-monument te Kortrijk.

Verder was hij een gevierd kapper van portretbustes, grafmonumenten en allerlei bevallige genretafereeltjes.

Zijn nagenoeg complete oeuvre vindt u uitgestald op de zolders van het Herentalse Stadhuis. In dat Fraikin-museum worden gipsen modellen van zijn creaties bewaard. In dit bizarre museum vindt u ook de gipsen voorstudie van het Praalgraf Louise-Marie.

X X X

Uit het jaarverslag 1854 van de Stad Oostende (p. 76) blijkt dat de uitvoering van de beeldengroep ver gevorderd was.

Het kon, blijkens het jaarverslag, zelfs tentoongesteld worden in de wereldtentoonstelling 1855 te Paris.

In elk geval leverde FRAIKIN zijn werkstuk pas in mei 1859... 8 jaar na het overlijden van de Koningin. Het beeld werd ongergebracht in een speciaal daartoe gebouwde kapel in de SS. Petrus en Pauluskerk, waar het veel bekijks genoot.

X X X

ICONOGRAFIE VAN HET PRAALGRAF :

Het marmeren monument omvat 3 figuren : de koningin, een engel en een verpersoonlijking van de Stad Oostende. Naar de beste tradities van de romantiek is het erg zwaar allegorisch geladen :

"De beeldengroep stelt de laatste ogenblikken van de koningin voor. Op haar sterfbed doet zij haar koninklijke mantel open waaruit onder de vorm van bloemen, haar laatste weldaden voor de stad Oostende te voorschijn komen. Wenend woont de stad de droeve gebeurtenis bij. Terwijl de koningin de ogen opslaat, ziet zij een engel uit de hemel dalen die haar met zijn vleugels beschermt en haar een olijftak aanbiedt, symbool van de eeuwige vrede, evenals de kroon der onsterfelijkheid die zij gaat ruilen tegen de koninklijke kroon die op de grond valt. De figuur die Oostende uitbeeldt zit op een schip dat de wapenschilden van de stad draagt. Ze is geharnast en draagt een helm waarvan de vorm herinnert aan het kapsel der Oostendse dames. Er rijst ook een vuurtoren op, met riet omgeven, om aan te duiden dat de stad een veilige haven is voor de zeelui."

VERDERE WEDERVARENS :

Het praalgraf kwam betrekkelijk intact uit de brand van de kerk in 1896. Daar hadden August STRACKE en zijn mensen voor gezorgd (2).

Tijdens de bouw van de nieuwe kerk (1901-1908) werd het marmeren beeld uit elkaar genomen en geborgen in de oude doopkapel onder de "Peperbusse". Deze taak werd toevertrouwd aan de heer J. MIRAMAI, een gespecialiseerde practicien verbonden aan de Staatsmusea te Brussel.

Louis DE LA CENCERIE, architect van de nieuwbouw, voorzag in zijn plannen een afzonderlijke kapel naar concentrisch grondplan, achter het koor van de kerk, om het monument in onder te brengen. Die kapel, een pareltje van neogotische architectuur, staat in feite los van het kerkgebouw maar is er met een mooi architecturaal opgeloste "overbrugging" toch mee verbonden.

Daar kunt u heden het monument Louise-Marie nog bewonderen. Een tip; ga bij voorkeur eens zien op een zonnige voormiddag; dan spelen de kleurige weerschijnen van de brandvensters mee in het totaaleffect.

Lit. : Museum Fraikin van Herentals. Catalogus, Herentals, s.d.

- (1.) Norbert HOSTYN, 130 jaar geleden : verzen om een dode koningin, in De Plate, 80/184-186.
- (2.) Germain BILLIET, August Stracké, De Plate 82/23.

IV. DE "STENEN BANK"

Aan de "Stenen Bank" in de as van de Koninginnelaan ter hoogte van de Kon. Stal-lingen had Oostende zo'n 60 jaar lang een werkelijk uniek art-nouveaekunstwerk dat elke andere stad ons kon benijden.

Minder benijdenswaardig is wat er in 1971 met de "stenen bank" gebeurde : in alle stilte tot puin geslagen dienden de brokstukken als vulgaire vulling voor een golfbreker ergens in de buurt van 't Klein strand. Winst : parkeerplaats voor ten hoogste een drietal auto's...

Een van de zwarte bladzijden uit het cultuurbeleid uit het zogenaamde "Pierstijdperk", een periode die ook gemarkeerd wordt door de afbraak van de belle-époque-schouwburg in de Van Iseghemlaan. Dat alles in Oostende waar anno 1967 de éérste grote art-nouveaexpo plaats vond...

X X X

Merkwaardig genoeg blijft de geschiedenis van deze "stenen bank", die elke oudere Oostendenaar heeft gekend (mensen van mijn generatie zijn wellicht de laatste die de bank bewust gezien hebben), een raadsel. De architect ervan is nog steeds niet gekend, al moeten we hem, gezien de uitzonderlijke esthetische kwaliteit bij een van de voornamste art-nouveaubouwmeesters van ons land zoeken : HANKAR, HORTA, SAINTENOY...

Het exacte jaar van plaatsen weten we al evenmin, maar het was in of na 1905 (1). De bank zou een gezamenlijk geschenk geweest zijn vanwege Waalse steengroeven die arduinblokken geleverd hadden voor de aanleg van de Kon. Galerijen. In elk geval prijken de namen van tal van groeven, ingebeiteld, op de bank.

Dit is trouwens heel goed te zien op één van de zeldzame goede foto's die we van de "stenen bank" kennen, afgebeeld in O.I.O.P 1 onder het nr. 85.

X X X

Jarenlang was de bank een geliefd klimtuig van de Oostendse jeugd en een ideaal "vrijerhoekje" voor de iets ouderen.

Is Oostende daarom alléén al het haarzelf niet verschuldigd de nodige fondsen bijeen te zoeken om tot een reconstructie over te gaan ?

Norbert HOSTYN

- (1) De Oostendse dagbladen uit de Belle-Epoque, zwijgen in alle talen over de "Stenen Bank" en volleerde Oostende-kenners als bijvoorbeeld D. FARAZYN tasten ook in het duister ! WIE KAN HELPEN ???

ONZE JAARLIJKSE KALENDRR

Onze leden hebben ons jaarlijkse kalender voor het jaar 1983 naar hun zeggen met veel genoegen ontvangen. Uit de meeste reacties hoorden we heel wat lofbetuigingen.

"De Plate" dankt hierbij dan ook van harte de firma SNELDRIJK en vooral Fred LAMMAING die deze 3de kalender gratis ter beschikking van al onze leden stelde.

A.VAN ISEGHEM
Voorzitter